

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ
ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. Հայաստանի Հանրապետության 2016 թվականի հոկտեմբերի 4-ի ՀՀ հարկային օրենսգրքի 65-րդ հոդվածի 2-րդ մասը լրացնել 14-րդ և 15-րդ կետերով՝ հետևյալ բովանդակությամբ.

«14) ձեռագիր, տպագիր, էլեկտրոնային կամ այլ կրիչի վրա գետեղված գրական-գեղարվեստական, հասարակական-քաղաքական կամ այլ բովանդակությամբ ստեղծագործության օտարումը:

15) Հայաստանի Հանրապետության տարածք սույն հոդվածի 2-րդ մասի 14-րդ կետում նշված ապրանքների արտադրության համար Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2015 թվականի նոյեմբերի 19-ի «Վերանշակում՝ ներքին սպառման համար» մաքսային ընթացակարգով բացթողնման համար թույլատրվող ապրանքների ցանկը սահմանելու մասին» թիվ 1359-Ն որոշմամբ սահմանված 32-րդ խմբի ԱՏԳ ԱԱ ծածկագրի 3215 դասակարգչի և 48-րդ խմբում ներառված (բացառությամբ ԱՏԳ ԱԱ ծածկագրի 4813 դասակարգչի) գրքերի տպագրության համար անհրաժեշտ ապրանքների ներմուծումը:»:

Հոդված 2. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը:

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

ՀՀ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ

1. Ընթացիկ իրավիճակը և իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը

«ՀՀ հարկային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծով (այսուհետ նաև՝ Նախագիծ) առաջարկվող կարգավորման անհրաժեշտությունը ծագել է ՀՀ Ազգային ժողովի տնտեսական հարցերի մշտական հանձնաժողովին հասցեագրված և ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանին փոխանցված դիմումի քննարկման արդյունքում:

Նշված դիմումի համաձայն՝ մինչև 2018 թվականի հունվարի 1-ը մանկական և ուսումնական գրքերն ազատված էին հարկերից: Ներկայումս ՀՀ կառավարության որոշմամբ սահմանված են ԱԱՀ-ից ազատման արտոնությունների շրջանակները, որոնք վերաբերում են դպրոցական գրերի և նոտայի տետրերի, նկարչական այբումների, մանկական և դպրոցական գրականության, դպրոցական ուսումնական հրատարակությունների, բուհերի, մասնագիտացված գիտական կազմակերպությունների, Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի հրատարակած գիտական և ուսումնական հրատարակությունների օտարմանը:

Դիմումով առաջարկվում է գրքերի բոլոր տեսակների տպագրությունը և Հայաստանի Հանրապետություն գրքերի տպագրության համար անհրաժեշտ հումքի ներմուծումն ազատել ԱԱՀ-ից, ինչը կբերի գրքի գնի նվազեցմանը և հրատարակվող գրքերի քանակի ավելացմանը:

Հաշվի առնելով, որ ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի գործունեության առանցքային ուղղություններից է գործարարության

պաշտպանությունը և գործարար միջավայրի բարելավումը՝ Պաշտպանի աշխատակազմում մշակվել է «ՀՀ հարկային օրենսգրքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ:

ՀՀ հարկային օրենսգրքի 64-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետի համաձայն՝ ԱԱՀ-ից ազատվում են Օրենսգրքի 60-րդ հոդվածով սահմանված հետևյալ գործարքներն ու գործառնությունները՝ դպրոցական գրերի և նոտայի տետրերի, նկարչական ավբոմների, մանկական և դպրոցական գրականության, դպրոցական ուսումնական հրատարակությունների, բուհերի, մասնագիտացված գիտական կազմակերպությունների, Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ազգային ակադեմիայի հրատարակած գիտական և ուսումնական հրատարակությունների օտարումը: Նշյալ կետով սահմանված արտոնությունների կիրառության շրջանակը սահմանում է Կառավարությունը:

ՀՀ կառավարության «Ավելացված արժեքի հարկից ազատման արտոնությունների կիրառության շրջանակները սահմանելու մասին» 2017 թվականի հոկտեմբերի 5-ի N 1317-Ն որոշմամբ արտոնություններ սահմանված են որոշակի շրջանակի նյութերի տպագրության օտարման համար:

Պետության ներդրումային քաղաքականության հիմնական նպատակներն են՝ ներդրումային և գործարար բարենպաստ միջավայրի ձևավորումը կարգավորող ոլորտների թափանցիկության բարձրացումը, երկրի մրցակցային առավելությունների բացահայտումը, երկրում ներդրումների ծավալի մեծացումը, շուկայական ենթակառուցվածքի զարգացումը, մարդկային կապիտալի զարգացումը և այդ բոլորի հիման վրա՝ տնտեսական կայուն աճի և բնակչության բարեկեցության ապահովումը:

Գործարար և ներդրումային միջավայրի բարելավման խթան կարող է դառնալ գործարարությամբ զբաղվելու և ներդրումների իրականացման համար նպաստավոր պայմանների ստեղծումը, ինչին համապատասխան նաև գործարար ոլորտում պետական անհարկի միջամտության կրճատումը: Օտարերկրյա ներդրումների տեսանկյունից, բացի քաղաքական, գործարարական և ներդրումային միջավայրի ներդաշնակեցումից, անհրաժեշտություն է նաև

ներդրողների շահերի պաշտպանության մակարդակի հետևողական և կայուն աճը:

Գործարար միջավայրի բարելավման ուղղություններից է հարկային բեռի կրճատումը, այդ թվում՝ հարկերի դրույքաչափերի կրճատումը և առանձին հարկերի վերացումը, հարկերի տարբերակված դրույքաչափերի կիրառումը, մաքսավճարների կրճատումը և առանձին մաքսավճարների վերացումը, հարկային վարչարարության պարզեցումը և թափանցիկության բարձրացումը, մրցակցային միջավայրի բարելավումը:

Վերջին տարիներին աշխարհի բազմաթիվ երկրներ նվազեցրել են տնտեսվարողների հարկային բեռը՝ ընդհուպ մինչև առանձին հարկատեսակների վերացում:

Այսպես, օրինակ, 2015 թվականին Հրատարակիչների միջազգային ասոցիացիան հրապարակել է զեկույց տպագիր և էլեկտրոնային գրքերի համար նախատեսված ավելացված արժեքի հարկի չափերի վերաբերյալ: Համաձայն նշված զեկույցի՝ աշխարհի 31 երկրում, ինչպիսիք են, օրինակ, Կանադան, Լիբանանը¹, Հորդանանը, Մեծ Բրիտանիան², Ուկրաինան³, Նորվեգիան⁴, Հարավային Ամերիկայի երկրները, տպագրված գրքերի համար սահմանվում է 0% ավելացված արժեքի հարկ: Աշխարհի 31 երկրում, ինչպիսիք են, օրինակ, Սինգապուրը, Ճապոնիան, Թայլանդը, Իռլանդիան⁵, Բելգիան, Կիպրոսը, տպագրված գրքերի համար սահմանվում է նվազեցված ավելացված արժեքի հարկ⁶:

¹ <http://www.databank.com.lb/docs/vat.pdf>

² Տե՛ս Value Added Tax Act 1994 (UK), https://socialsciences.exeter.ac.uk/media/universityofexeter/collegeofsocialsciencesandinternationalstudies/politics/research/statorg/uk/party/Tax_Law-Value_Added_Tax_Act_1994.pdf :

³ Տե՛ս https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/ukr_e/WTACCUKR143A5_LEG_1.pdf

⁴ Տե՛ս VAT act of 19 June 2009 no. 58 – Unofficial English translation Updated May 2014 (Norway), <https://www.skatteetaten.no/globalassets/bedrift-og-organisasjon/avgifter/merverdiavgift/refusjon-av-mva---avgiftsinfo/vat-act---oversatt-versjon-av-merverdiavgiftsloven-updatet-may-2014.pdf>

⁵ Տե՛ս Value-added tax consolidation act 2010 (Ireland), <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2010/act/31/enacted/en/pdf>

⁶ Տե՛ս <https://www.internationalpublishers.org/images/VAT2015.pdf>:

Ներկայում, տնտեսության ակտիվացման, ազգաբնակչության վճարունակ պահանջարկի ընդլայնման, տնտեսության մեջ ներդրումների խթանման համար անհրաժեշտություն է առաջանում հարկային բարեփոխումների ճանապարհով նվազեցնել գրքերի տպագրությամբ զբաղվող գործարարների հարկային բեռը:

Հայաստանի Հանրապետության հարկային համակարգը բնութագրվում է անուղղակի հարկերի բարձր տեսակարար կշռով: ԱԱՀ-ն, հանդիսանալով պետական բյուջեի եկամտային մասի ձևավորման հիմնական աղբյուր, բացի զուտ ֆիսկալային գործառույթից, ունի նաև կարգավորիչ գործառույթ: Հանդիսանալով անուղղակի հարկ և ներառվելով ապրանքի գնագոյացման մեջ՝ այն ապրանքի շուկայական առաջարկի ու պահանջարկի ձևավորման կարևոր գործոն է և անմիջականորեն ազդում է արտադրության ու իրացման ծավալների վրա, և որպես հետևանք նաև երկրի սոցիալ-տնտեսական վիճակի վրա:

Գրքերի տպագրության ոլորտում ԱԱՀ-ին առնչվող կարևորագույն բարեփոխումներից մեկը կարող է համարվել ԱԱՀ-ից ազատումը, ԱԱՀ-ի զրոյական դրույքաչափով հարկումը կամ ԱԱՀ-ի դրույքաչափի նվազեցումը:

Պաշտպանի աշխատակազմի և ոլորտի մասնագետների միջև տեղի ունեցած քննարկումների արդյունքում պարզվել է, որ ներկայում առավել նպատակահարմար է ձեռագիր, տպագիր, էլեկտրոնային կամ այլ կրիչի վրա զետեղված գրական-գեղարվեստական, հասարակական-քաղաքական կամ այլ բովանդակությամբ ստեղծագործության օտարումը ԱԱՀ-ի զրոյական դրույքաչափով հարկելը: Այն էականորեն կնպաստի գրքերի արտադրության և տպագրության ծավալների ընդլայնմանը և տպագիր կամ էլեկտրոնային գրականության ընդհանուր գների նվազեցմանը: Նշվածը կարևոր քայլ կլինի տնտեսական ակտիվության խթանման ուղղությամբ:

Գրքերի տպագրության և օտարման համար ԱԱՀ-ի զրոյական դրույքաչափի սահմանումը կնպաստի պետության սոցիալ-տնտեսական վիճակի էական բարելավմանը և վճարունակ պահանջարկի ընդլայնմանը: Ինչի հետևանքով բյուջետային մուտքերի նվազեցումը հնարավոր կլինի փոխհատուցել շնորհիվ այլ հարկային մուտքերի ավելացման, ինչպես նաև անարդյունավետ

բյուջետային ծախսերի կրճատման: Մասնավորապես, գների իջեցման շնորհիվ աճող պահանջարկը կարող է ավելացնել նաև արտադրության ծավալները, ինչը կարող է հանգեցնել արտադրողների ֆինանսական վիճակի բարելավման, շահույթի աճի և հետևաբար այդ մասով հարկային եկամուտների ավելացման:

Հրատարակչական գործի զարգացումը հրատարակչական և տեղեկատվական ոլորտում յուրաքանչյուր պետության քաղաքականության նպատակներից է: Գրքային արտադրանքի միջոցով է նաև իրականացվում ժողովրդի գրական-մշակութային ժառանգության պահպանումը, զարգացումը, տարածումը, բարեկիրթ քաղաքացիական հասարակության ձևավորումը, բնակչության՝ տեղեկատվություն ստանալու սահմանադրական իրավունքի ապահովումը, գրատարածման բնագավառում միջազգային համագործակցության համար նպաստավոր պայմանների ստեղծումը:

Պետության խնդիրներից է նաև գրահրատարակչական շուկայում հավասար մրցակցության ապահովումը, ինչով և պայմանավորված է ոլորտի տարբեր շերտերի զարգացման խթանումը, իսկ օրենքներն ու ենթաօրենսդրական ակտերն ուղղակիորեն ազդում են գործարարների գործունեության վրա:

Բացի այդ, գրքերի միջոցով է նաև իրականացվում կրթության իրավունքի ապահովումը, ժողովրդի գրական-մշակութային ժառանգության պահպանումը, զարգացումը, տարածումը, բարեկիրթ քաղաքացիական հասարակության ձևավորումը

Ելնելով վերոգրյալից՝ որպես տեղական արտադրողին, ինչպես նաև կրթության, ընթերցանության խթանման կարևոր գործոն կարող է հանդիսանալ գրքերի բոլոր տեսակների, այդ թվում՝ էլեկտրոնային կամ այլ կրիչի վրա գետեղված, հրատարակումը և գրքերի արտադրության համար հումքի ներմուծումն ԱԱՀ-ի զրոյական դրույքաչափով հարկելը:

2. Նախագծի մշակման գործընթացում ներգրավված ինստիտուտները և անձինք

Նախագիծը մշակվել է ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմի կողմից:

3. Ակնկալվող արդյունքը

Նախագծով առաջարկվող լրացումների իրականացումը պայմանավորված է պետությունում հրատարակչական գործի, կրթության զարգացման, բարեկիրթ քաղաքացիական հասարակության ձևավորման, տնտեսական գործունեության ազատության և տնտեսական մրցակցության երաշխավորման, գործարար միջավայրի բարելավման, փոքր և միջին բիզնեսի շահերի պաշտպանության, պետության սոցիալ-տնտեսական վիճակի էական բարելավման և վճարունակ պահանջարկի ընդլայնման անհրաժեշտությամբ: